روزنامه شرق

سال چهارم ■ شماره ۸۵۲ ■ چهارشنبه ۱۵ شهریور ۱۳۸۵ ■ ۱۲ شعبان ۱۴۲۷ ■ ۶ سپتامبر ۲۰۰۶

۱۶+۲۴ صفحه ■ به همراه ۱۶ صفحه نیازمندی‌های شرق ویژه استان تهران ■ ۱۵۰ تومان

رئیس جمهور سابق

دفاع احمدتوکلی از خاتمی

رسم اکرام سرشناسان و بزرگان هر قوم، ریشه‌ای دیرینه دارد. در اسلام نیز این رسم پذیرفته شده است، ولی قرآن می فرماید هر بزرگی ای دلیل بر مقتدا قرار گرفتن نیست. در قوانین جاری اکثر کشورها، از جمله کشور ما نیز این امر مورد توجه قرار گرفته است. طبق قانون استخدام کشوری کسانی که به مسئولیت های بالای خدمت دولتی می رسند، پس از پایان دوره یا جابه جایی، حتی اگر سمت جدید از حیث اداری پایین تر باشد، برخی از پرداخت ها و . . .

صفحه آخر

یاد امام موسی صدر در یادنامه شرق

در جهان بشری، در تاریخ اسلام و عالم تشیع شخصیت های برجسته، عالمان بزرگ، سیاستمداران موثر و هنرمندان و عالمان زیادی ظهور کرده‌اند. اما اینکه فضایل گوناگون و متضاد در وجود یک فرد جمع شود، به ندرت اتفاق افتاده و امری استثنایی است که امام موسی صدر نمونه بارز آن است. ایشان از نظر علمی دارای تحصیلات عالی بود و به مرحله والای اجتهاد فقهی و دینی دست یافته بود امام به تحصیلات فقهی، کلامی، فلسفی و تفسیری اکتفا نکرد. . .

۱۶ صفحه ضمیمه روزنامه امروز

تیترها

احمدی نژاد: دانشجو باید از حضور استاد سکولار در دانشگاه فریاد بزند

صفحه ۲

مخالفت مجلس با فوریت واردات بنزین

صفحه ۲

لاریجانی با سولانا دیدار می کند

صفحه ۲

بازار دیروز

یک گرم طلای ۱۸ عیار	۱۴۱۷۰ تومان
سکه تمام بهار «طرح جدید»	۱۴۲۰۰۰ تومان
نیم سکه	۷۱۵۰۰ تومان
دلار	۹۲۰ تومان
یورو	۱۱۸۴ تومان
شاخص کل بورس تهران	۹۲۸۶/۸۴

هفته‌نامه شرق
ضمیمه روزنامه فردا

در گفت‌وگوی شرق با محمد شریعتمداری تشریح شد

ماموریت‌های شورای روابط خارجی

شرق، خاطره‌وطن‌خواه - بهناز صادق‌پور: هشت سال کار در دو دولت سیدمحمد خاتمی مانع از آن نشد که او نیز همچون دیگر دولتمردان کابینه اصلاحات امروز حاشیه‌نشین شود. چه او معتمدی بود که در تمام ۲۷ سال پس از پیروزی انقلاب اسلامی مورد وثوق دولت‌های پیشین بود و اکنون به عنوان مشاور دفتر مقام معظم رهبری، ریاست کمیسیون اقتصادی شورای راهبردی را برعهده گرفته است. شورایی که بیش از دو ماه از تشکیل رسمی آن می گذرد و ۵ عضو آن اکنون جلسات خود را به صورت منظم برگزار می کنند. کمال خرازی و علی‌اکبر ولایتی، علی شمخانی، محمدحسین طارمی و محمد شریعتمداری ۵ عضو منصوب از سوی مقام معظم رهبری قرار است در تصمیم گیری های کلان کشور به جست‌وجوی افق های نو در روابط خارجی ایران باشند و در این مسیر از نظرات نخبگان کشور بهره بگیرند. با محمد شریعتمداری وزیر پیشین بازرگانی این روزها بیشترین وقت خود را صرف این شورا کرده است، در همین رابطه گفت‌وگو کرده‌ایم.

■ در برهه‌های مختلف مشخص شده که در سطوح عالی مدیریت کشور، اعتماد خاصی به شما وجود دارد. هم‌اکنون هم در شورای راهبردی سیاست خارجی عضویت دارید. چطور شد که به عضویت این شورا درآمدید؟

با تشکر از شما و همکارانتان در روزنامه شرق که فرصتی را برای ارتباط با مردم عزیزمان در اختیار من قرار دادند، در پاسخ به سئوال شما درخصوص تشکیل شورای راهبردی روابط خارجی باید بگویم، در حد اطلاع من، مقام معظم رهبری از سال‌های قبل مترصد ایجاد چنین تشکلی بودند. به‌نظر من از زمان ریاست‌جمهوری ایشان ایجاد چنین تشکلی را مدنظر داشتند. تشکلی شبیه به آنچه در دنیا وجود دارد و مکانیسمی است برای ارتباط گرفتن با نخبگان جامعه برای طراحی سیاست‌های کلان در عرصه روابط خارجی. ایشان از آن زمان علاقه‌مند به ایجاد چنین تشکلی بودند اما ظاهراً زمینه‌های بروز و ظهور آن تاکنون فراهم نشده بود و در اواخر دوران دولت هشتم بعد از تشکیل دولت نهم، ایشان تشخیص دادند این کار باید آغاز شود. اما انتخاب خودم را همانطوری که شده فرمودید مرهون اعتماد و حسن ظن مقام معظم رهبری می دانم.

■ در زمان ریاست‌جمهوری خود، پیشنهاد تشکیل چنین شورایی را داده بودند؟

فکر می کنم، با دوستان تاثیرگذار که می توانستند ذی مدخل باشند، مذاکراتی کرده بودند. و مذاکرات مختلفی که انجام داده بودند، علاقه ایشان برای تشکیل چنین نهادی برای ما آشکار بود.

■ هدف ایشان از ایجاد تشکل در آن زمان، هماهنگ‌سازی بین تصمیم گیری‌ها بود؟

فکر می کنم ایجاد تشکلی مستقل از دولت‌ها که بتواند مسائل مربوط به توسعه روابط خارجی را در عرصه‌های گوناگون سیاست خارجی، روابط اقتصادی، دفاعی و امنیتی و فرهنگی تعقیب کند، از نیات و انگیزه‌های ایشان از گذشته بود. دولت‌ها درگیر فعالیت‌های اجرایی هستند، بخش‌های تقنینی کشور متناسب با لوایح و طرح‌ها، فعالیت جاری خود را انجام می دهند، یعنی همه متکفل انجام فعالیت روزمره حوزه خودشان هستند. هر چند آنها هم دارای مراکز تحقیقاتی هستند و به نوعی برای تماس با نخبگان برنامه‌ریزی کرده‌اند اما به هر صورت همواره این در ذهن مقام معظم رهبری بوده که باید دارای تشکلی مستقل از این قوا باشیم. در دنیا هم نمونه آن هست مثل شورای روابط خارجی آمریکا که در سال‌های ۱۹۲۱ و ۱۹۲۲ شکل گرفت و چندین دهه از عمر آن می گذرد و بیش از چهار هزار عضو در عرصه‌های مختلف دارد. بنیادهایی هم در کشورهای اروپایی هستند. که کارکرد مشابهی دارند. و انگلستان نیز Chatham house نقش مشابهی ایفا می کند.

■ هیچ کدام از این تشکل‌ها الگوی تشکل ایجاد شده در ایران بوده است؟

ساختار نهایی و تشکیلاتی ما در ایران با آن کشورها کاملاً متفاوت است. نظام پارلمانتاریستی با تکیه بر دو حزب قدرتمند در آمریکا یک ساختار سیاسی است. در اروپا هم ساختارهای متنوع دیگری وجود دارد. قانون اساسی ایران هم شکل و ساختار کاملاً متفاوتی دارد پس نمی توانیم دقیقاً از آنها یک الگو گرفته باشیم. ولی کلیت این فکر که یک قوه عاقله منفصله در زمینه مسائل مختلف روابط خارجی کشور وجود داشته باشد و به صورت جامع به مسائل گذشته، حال و آینده نگاه کند و اجازه رشد و نمو افکار و اندیشه‌های گوناگون را در کشور فراهم کند، وجه مشترک این تشکل در ایران با سایر تشکل‌های موجود در دنیا است. اما ساختار سیاسی ایران منحصر به فرد است و لذا الگوی ما از سایر الگوها در دنیا تبعیت نمی کند.

■ چطور شد که این ایده تاکنون اجرایی نشد؟

محذورات مختلفی وجود داشت که این تشکل ایجاد شود. تصور می کنم این نکته را باید مستقیماً از مسئولان اولیه‌ای که پیشنهاد تشکیل را در ماه‌های اخیر دادند بپرسید لابد امروز شرایط کشور برای تشکیل این تشکل فراهم‌تر بوده است.

■ منظورتان از فراهم بودن شرایط، آمدن دولت نهم است یا اینکه نیاز آن بیشتر احساس شده؟

پیچیده‌تر شدن مسائل سیاست خارجی و روابط خارجی ایران با دنیا هر روز ضرورت داشتن چنین تشکلی را بیشتر به ما شناسانده است. به هر صورت ایران با قصد و نیاتی آغشاز به برقراری روابط با دنیا کرده است. اول به غیرمتعهدها گرایش پیدا کرده، بعد تلاش کرده تا براساس موازنه بین قدرت‌های دنیا در عرصه سیاست بین‌الملل ایفای نقش کند و متناسب با جغرافیایی که در آن قرار دارد خود نقش قدرتمندی را برعهده بگیرد. اما هرچه گذشته بر پیچیده شدن روابط خارجی در دنیا افزوده شده، تغییراتی در قطب‌بندی دنیا مشاهده می کنیم دنیا به سمت نظام تک قطبی می رود و آمریکا داعیه رهبری آن را دارد. به‌نظر می آید همه این موارد ضرورت داشتن یک تشکل خارج از دولت را نمایانده است. پس به نظر من هر روز پیچیده‌تر شدن صحنه روابط بین‌الملل تحقق این فکر را ضروری‌تر ساخته است. این شورا همان‌طور که از نامش پیدا است، یک شورای راهروی مشورتی برای مقام معظم رهبری است. عملیات آن به گونه‌ای که در طول دستگاه‌های اجرایی و سیاستگزار یا ناظر باشد نیست. محصولات شورا وقتی ارزش پیدا می کند که به تائید ایشان برسد و برای اجرا ابلاغ شود. قبل از آن یک کار کاملاً علمی و آکادمیک است و برقرارکننده ارتباط با نخبگان. در واقع شورا بسترساز بروز و ظهور افکار نو در عرصه روابط خارجی است.

■ الان در این مرحله هستید؟

ارتباط با اندیشمندان کار عمومی ای است که این نهاد مستقلاً می تواند به آن بپردازد. وقتی دیدگاه‌های شورا عینیت پیدا می کند که اولاً ملهم از بررسی های کارشناسانه دقیق باشد، ثانیاً به تائید مقام معظم رهبری برسد و ابلاغ شود.

■ چیدمان شورا چطور شکل گرفت؟ آیا اعضا بیشتر از دایره مشاوران رهبری انتخاب شدند؟

در پاسخ به این سئوالات بیشتر باید گمان خودم را بگویم. لابد شروع کار بررسی با جست‌وجو از موضوعاتی که می تواند مجموعاً به تنظیم روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران بینجامد آغاز شده. و معلوم شده عناصری که در شورا هستند باید علی‌الاصول از بخش‌های مختلف و مرحله روابط خارجی باشند. از حوزه اقتصادی. بخش دفاعی و امنیتی از حوزه مسائل سیاست خارجی و مسائل فرهنگی هرکدام نماینده و یا نمایندگانی. فکر می کنم ترکیب و هم انتخاب اعضا بیشتر به تقسیم موضوعی آنچه در ذهن مقام معظم رهبری تحت عنوان روابط خارجی کشور وجود دارد، برمی گردد. طبیعتاً در انتخاب کسانی را برگزیدند که بیشتر مورد وثوق بوده‌اند و البته در شرایط کافی امکان همکاری‌شان در این مجموعه باهم فراهم بوده است.

■ انتخاب مستقیماً از طرف رهبری صورت گرفته؟

بله.

عکس: میلاد پیلمی، شرق

■ آیا برای افزایش تعداد اعضا هم برنامه‌ای وجود دارد؟

محدودیتی در افزایش تعداد اعضای شورا وجود ندارد. طبیعتاً برای شروع و پایه‌گذاری تعداد فعلی مشخص شده است. در سند ابلاغی مقام معظم رهبری خطاب به اعضای شورا، آمده است که تعیین تعداد اعضا برعهده رهبری است. هر وقت انتخاب جدیدی انجام دهند یا دستوری بدهند، تغییرات عملی می‌شود. باید دید در آینده شورا اعضای دائم یا زمان‌دار نیاز دارد یا اعضای حقیقی و حقوقی وجود دارد یا نه. فعلاً اعضای مرکزی مشخص است. و طبیعتاً ترکیب شورا نظیر مجلس یا مجمع نخواهد بود و محدودتر است.

ادامه در صفحه ۱۳

سرمقاله

باز هم در دفاع از فضیلت

هادی خانیکی

۱- سال‌ها پیش وقتی دایره اختلاف‌های میان یونان و ترکیه فراتر از حوزه سیاست رفت، دو دولت پذیرفتند که به افقی دوردست‌تر از افق‌های رسمی و دولتی بنگرند. «میکیس تئودوراکیس» موسیقی‌دان مشهور نماینده فرهنگی یونان شد و «عزیز نسین» طنزنویس شهیر، نماینده فرهنگی ترکیه و در گفت‌وگوهایی موثر توانستند از دامنه بحران میان دو کشور، دو جامعه و دو دولت بکاهند. البته هر دو هنرمند و اندیشمند نه تنها دولت‌های خویش را نمایندگی نمی کردند بلکه از منتقدان و حتی ناراضیان هم بودند، اما به مقوله‌ای چون منافع و مصالح ملی وفادار بودند و به یقین تدبیر و آینده‌نگری دولت‌های آنان نیز چاره‌ساز بود و بهره‌های بزرگ نصیب دو کشور کرد که بخشی مهم از آن هم طبیعتاً نصیب دولت‌ها شد.

۲- این نگاه در چند دهه پیش که همه نقش‌ها نه‌تنها در عرصه سیاست بلکه در حوزه‌های اقتصاد و فرهنگ هم به دولت‌ها احاله می‌شد، «استثنا» بود. اما امروز که برای نهادها و ساختارهای فراتر از دولت مثل نهادهای بین‌المللی و نهادها و ساختارهای فروتر از دولت مثل نهادها و جامعه مدنی نقش‌هایی بیشتر از دولت‌ها به وجود آمده است، «قاعده» شده است. می توان با شناخت زبان و روندها و سازوکارهای فرهنگی و اجتماعی در سطوح بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی بر افکار عمومی، ظرفیت‌ها و سرمایه‌های معنوی جدیدی را مدنظر قرار داد و در این فضای جدید اندیشید و زیست.

۳- هرکس که با رهیافت‌ها و تجربه‌های زیستن در دنیای معاصر آشنایی دارد و البته از حداقل‌هایی در انصاف نیز بی‌بهره نیست، به آسانی می تواند به نقش «سیدمحمد خاتمی» و ایده گفت‌وگوی تمدن‌ها به عنوان سرمایه و ظرفیتی ملی برای امروز و آینده ایران و اسلام بنگرد. خاتمی حتی در نگاه منتقدان منصف خود از جمله نام‌های زنده و ماندنی ایران است که در ترسیم چهره رحمانی و مردم‌سالار و جذاب اسلام در جهان دستخوش خشونت و جزمیت و خودکامگی کاری کارستان کرده است. اکنون او بی هرگونه چشمداشت و انتظاری از دولت، خود به این اعتبارملی و دینی می افزاید، هرکس که از نزدیک با او کار می کند، می داند که توجه دولتی که پس از او بر سر کار آمده است به ایده گفت‌وگوی تمدن‌ها که با اجماع جهانی در دستور کار نهادهای بین‌المللی و مورد اقبال نهادهای مدنی قرار گرفته است، حتی کمتر از متوسط توجه کشورهای توسعه‌نیافته است. دولت نهم اگر در این راه کوزه گفت‌وگو را نشکند قطعاً آبی برای آن نمی آورد. گفت‌وگوی تمدن‌ها که در قالب موسسه‌ای بین‌المللی فعالیت می کند، با ناچیزترین امکانات غیردولتی کار را آغاز کرده است، اما تردید نکنیم که لب خندان خاتمی در این راه گویاتر از دل خونین او است.

۴- این روزها کشور به ناگاه با صورتی جدید از بی اخلاقی و بی انصافی روبه‌رو شد.
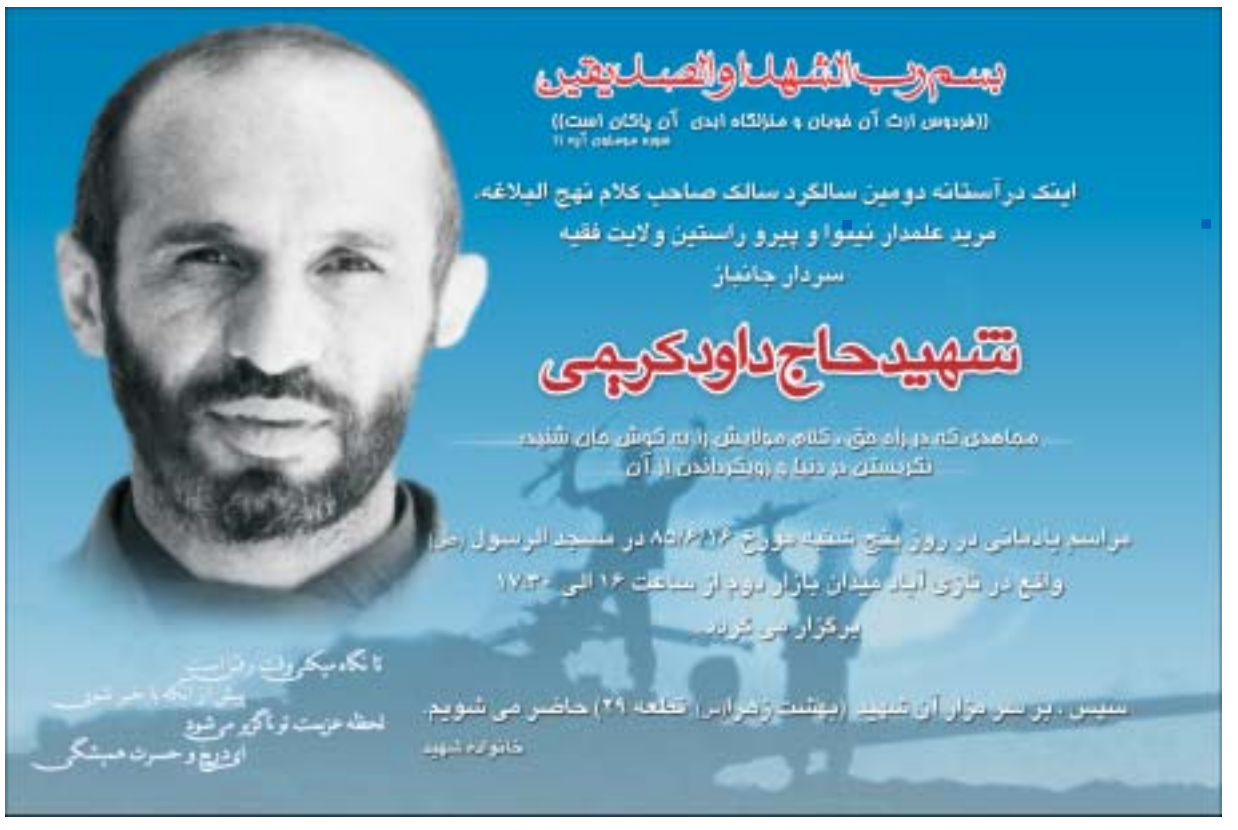
ادامه در صفحه آخر